

28.12.2020

EOAK/6863/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Ulla-Maija Lindström

VEROHALLINNON AUTOMAATION VIRHEELLISESTI PALAUTTAMA ARVONLISÄVERO

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Verohallinnon menettelyä. Kantelija oli tyytymätön hänelle määrättyyn viivästysseuraamukseen metsänmyynnin arvonlisäverotuksessa. Kantelija oli 5.2.2019 maksanut arvonlisäveron 23 päivää ennen eräpäivää. Verohallinto palautti 9.5.2019 hänen maksamansa veron. Kantelija maksoi 13.5.2019 veron uudelleen. Kantelija maksoi 13.6.2019 myös hänelle määrätyn viivästysseuraamuksen. Kantelun mukaan, kun Verohallinnon automaatio palauttaa ajallaan maksetun veron, verovelvolliselle ei tulisi aiheutua tästä viivästysseuraamuksia.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Verohallinnon Henkilöverotusyksikön ja Veronkantoyksikön selvitykset sekä Esikunta- ja oikeusyksikön lausunto.

3 RATKAISU

Verohallinnon lausunnosta ilmenevät pääosin asiassa sovellettavat oikeusohjeet.

Asiakirjaselvityksen mukaan kantelija oli maksanut vuoden 2018 arvonlisäveron 5.2.2019, kun veron määräpäivä oli 28.2.2019. Kantelija oli toimittanut Verohallinnolle 29.4.2019 uuden oma-aloitteisia veroja koskevan veroilmoituksen verovuodelta 2018. Siinä hän oli ilmoittanut seuraavaa: "Puolison --- korkotuloa 31,18 €." "Verovuosi 2018 ja maksettava vero?" Lomakkeen arvonlisäverotiedot oli jätetty tyhjäksi lukuun ottamatta vuosilukua 2018.

Verohallinnon automaatio tulkitsi ilmoituksen "ei arvonlisäverollista toimintaa" ilmoitukseksi. Tämän johdosta kantelijan maksama arvonlisävero hyvityskorkoineen palautettiin hänelle. Kun kantelija soitti 10.5.2019 Verohallintoon, aiheeton "ei toimintaa ilmoitus" poistettiin ja voimaan palautettiin hänen ilmoituksensa 5.2.2019. Samalla tietoihin tallennettiin kantelijan pyyntö poistaa viivästysseuraamukset. Kantelijalle lähetettiin arvonlisäveron maksuohjeet ja hän maksoi 13.5.2019 veron kokonaan uudelleen.

Asiakirjaselvityksen mukaan kantelijalle kuitenkin syntyi veron myöhässä maksamisen johdosta automaattisesti verolle laskettavaa viivästyskorkoa ajalta 1.3.-13.5.2019. Tämän vuoksi hän sai arvonlisäveron yhteenvedon 31.5.2019, jossa häntä kehoitettiin suorittamaan yhteenvedon määrä siinä ilmoitettuun määräpäivään mennessä. Kantelija suoritti yhteenvedolla ilmoitetun määrän 11.6.2019. Samana päivänä kantelija teki viivästysseuraamusten perimättä jättämämistä koskevan vaatimuksen. Verohallinnon Veronkantoyksikkö teki niin ikään samana päivänä päätöksen viivästysseuraamusten perimättä jättämisestä. Päätös lähetettiin kantelijalle. Kantelijan maksama viivästysseuraamusten määrä siirtyi hänen käyttämättömien hyvitysten tilille odottaen hänelle myöhemmin määrättäviä veroja. Kantelukirjoituksen perusteella Veronkantoyksikkö palautti kantelijan maksamat viivästysseuraamukset hänelle ja palautus oli hänen tilillään 27.12.2019.

Verohallinnon lausunnon mukaan se tulee kehittämään menettelytapojaan siten, ettei asiakkaalle palauteta tämän jo maksamaa veroa tilanteessa, jossa palautus perustuu asiakkaan antamaan uuteen ilmoitukseen, joka kuitenkin edellyttää ilmoituksessa olevien puutteiden ja sen oikeellisuuden tarkempaa selvittämistä.

Arvioin Verohallinnon menettelyä seuraavasti.

Hallintolain hyvän hallinnon perusteisiin kuuluu lain 7 §:ssä säädetty palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuuden vaatimus sekä lain 8 §:ssä säädetty neuvonta.

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.

Hallintolain 31 §:ssä säädetään selvittämiselvällisyydestä. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Hallintolain 34 §:ssä säädetään asianosaisen kuulemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä selvaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Hallintolain esitöiden (HE 72/2002 vp.) 31 §:n yksityiskohtaisen perustelujen mukaan 1 momentissa vahvistetaan periaate, jonka mukaan aineellinen menettelyjohtovalta ja päävastuu asian selvittämisestä on viranomaisella. Kyse on hallinto-oikeudessa vakiintuneesta virallisperiaatteesta. Ehdotuksen tarkoituksena on korostaa virallisperiaatteen noudattamista ja pyrkimystä aineellisen totuuden saavuttamiseen

asettamalla viranomaisen velvollisuudeksi huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Asian riittävällä selvittämisellä tarkoitettaisiin sitä, että viranomainen hankkii sellaiset tiedot ja selvitykset, joilla se arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. Selvittämisen asianmukaisuus puolestaan korostaisi viranomaiselle kuuluvaa menettelyjohtovaltaa ja huolellisuutta selvitysten hankkimisessa.

Esitöiden yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan asianosaisen kuulemisesta, että kuulluksi tuleminen oikeutta on perinteisesti pidetty oikeusturvaa edistävänä periaatteena. Tämän ohella kuulemisen on katsottu korostavan asianosaisasemaan olennaisesti liittyvää yksilön vaikuttamismahdollisuutta. Asianosaisen kuuleminen palvelee myös asian selvittämistä. Näin kuulemisvelvollisuus edistää viranomaistoiminnan tasapuolisuutta ja asioiden käsittelyn huolellisuutta. Pääsäännön mukaan asianosaiselle olisi ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta.

Verohallinnon menettely perustui kantelijan 29.4.2019 antamaan omaaloitteisten verojen veroilmoitukseen, joka Verohallinnon automaatiossa tulkittiin "ei arvonlisäverollista toimintaa" ilmoitukseksi. Kantelijan antama ilmoitus oli merkittävältä osin puutteellinen. Siinä oli ilmoitettu vain puolison saama pienehkö korkotulo ja arvonlisäverotietokenttä oli tyhjä. Kantelija oli tätä ennen 5.2.2019 ilmoittanut metsänmyynnin arvonlisäveron ja myös maksanut tämän määrän ennen veron määräpäivää 28.2.2019. Verohallinnon olisi tullut tämän jälkimmäisen epäselvän ilmoituksen johdosta selvittää sen syytä ja tarkoitusta. Verohallinto kuitenkin laiminlöi sille kuuluvan selvittämisvelvollisuuden ja kantelijan kuulemisen. Se palautti kantelijalle aiheetta tämän jo ilmoittaman ja maksaman veron.

Kantelija oli veronpalautuksen johdosta yhteydessä Verohallintoon. Tällä perusteella puutteellinen ilmoitus poistettiin ja hänen aikaisemmin antamansa ilmoituksen tiedot palautettiin. Kantelija maksoi saamansa ohjeen mukaan uudelleen arvonlisäveron. Verohallinnon virheellisestä veron palautuksesta aiheutui kuitenkin kantelijalle viivästyskorkoa ajalta 1.3.-13.5.2019. Kantelija maksoi määrätyn viivästysseuraamuksen, mutta teki vaatimuksen sen palauttamisesta. Hän sai päätöksen viivästysseuraamuksen perimättä jättämisestä. Asiakirjoissa ei ole tätä päätöstä eikä asiakirjoista myöskään ilmene, millä perusteella palautus siirtyi kantelijan käyttämättömien hyvitysten tilille ja miksi se siten palautettiin hänelle vasta kantelukirjoituksen perusteella 27.12.2019.

Verohallinto on lausunnossaan ilmoittanut muuttavansa menettelytapojaan siten, ettei se enää palauta jo maksettua veroa sellaisen ilmoituksen perusteella, joka edellyttäisi siinä olevien puutteiden ja oikeellisuuden tarkempaa selvitystä.

Hallintolain mukaan asian aineellinen menettelyjohtovalta ja päävastuu asian selvittämisestä on viranomaisella. Viranomainen vastaa asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Asianosaisen kuuleminen palvelee riittävää ja asianmukaista selvittämistä. Viranomaisen kuulemisvelvollisuus edistää viranomaistoiminnan tasapuolisuutta ja asioiden käsittelyn huolellisuutta. Verohallinnon automaation menettely palauttaa puutteellisen ja epäselvän ilmoituksen perusteella

aikaisemmin ilmoitettu ja maksettu arvonlisävero ei täyttänyt asian riittävän ja asianmukaisen selvittämisen vaatimusta eikä viranomaisen kuulemisvelvollisuutta. Menettely oli siten lainvastainen.

Kantelijalle aiheutui Verohallinnon lainvastaisesta menettelystä aiheuton viivästyskorko, josta hänen vaatimuksestaan tehtiin päätös perimättä jättämisestä. Asiakirjoista ei kuitenkaan ilmene, miksi kantelijan maksama viivästyskorko siirrettiin käyttämättömien hyvitysten tilille ja palautettiin hänelle vasta kantelukirjoituksen johdosta 27.12.2019. Tässä kantelukirjelmässä kantelija arvosteli Verohallinnon menettelyä ja ilmoitti käsityksensä, jonka mukaan, kun Verohallinnon automaatio palauttaa veroja, verovelvolliselle ei tule aiheutua siitä viivästysseurauksia. Asiassa jää siten myös tältä osin epäselväksi ja epävarmaksi, vastasiko Verohallinnon menettely kantelijan vaatimusta viivästyskoron palauttamisesta ja täyttikö se siten asian asianmukaisen käsittelyn vaatimuksen.

4 TOIMENPITEET

Saatan Verohallinnon tietoon edellä esittämäni käsityksen Verohallinnon lainvastaisesta selvittämisvelvollisuuden laiminlyönnistä ja asian asianmukaisen käsittelyn laiminlyönnistä, kun kantelijan maksama viivästyskorko palautettiin hänelle vasta kantelukirjoituksen perusteella.

Tässä tarkoituksessa lähetän Verohallinnolle jäljennöksen tästä päätöksestäni.